

POSTANOWIENIE
KSIĘCIA NAMIESTNIKA
KRÓLEWSKIEGO
de dato 31 Grudnia 1816 roku
WZGLĘDEM URZĄDZENIA
ZGROMADZEŃ RZEMIEŚLNICZYCH.

W-wa

E. 3. 507

408526

K. 1222/20

W IMIENIU NAJJAŚNIEJSZEGO
ALEXANDRA I
CESARZA WSZECH ROSSYI
KRÓLA POLSKIEGO
etc. etc. etc.

Namiestnik Królewski w Radzie Stanu

Chcąc przez uporządkowanie Rzemiosł, Kunsztów, Professyi w Królestwie Polskiem, przyłożyć się do ich wzrostu: na przelozienie Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policyi, postanowiliśmy i stanowimy:

TYTUŁ I.

O Urzędzie Starszych.

1. W miastach, gdzie się znajduje dzieściu lub więcej majstrów jednego rzemiosła, kunsztu lub professyi, majstry ci składać będą Zgromadzenie:

2. Zgromadzenie to, co trzy lata z dniem 1 Stycznia przez właściwego Prezydenta lub Burmistrza zwoływane będzie, w celu obrania jednego Starszego i jednego Podstarszego.

3. Zgromadzeniu wyborczemu Urzędnik Muncypalny przewodniczy.

4. Nie może być obrany Starszym ani Podstarszym, kto nie jest od lat sześciu majstrem osiadłym.

5. Wybory nastąpią większością kresek, przez każdego głosującego sekretnie dawanych.

6. Wybrani, przed Prezydentem lub Burmistrzem miasta złożą przyrzeczenie, jako sumiennie i podług przepisów Urząd swój sprawować będą.

7. Urzędowanie Starszych trwa lat trzy, poczem nowe wybory nastąpią; wychodzący, na nowo obrani być mogą.

8. Starszym tym, Urzędnik Muncypalny jako Kommissarz będzie przydany.

9. Czynności wszystkie odbywać się mają w imieniu Urzędu Starszych rzemiosła, kunsztu, profesyi.

Urząd ten składa się z Kommissarza Muncypalnego, z Starszego i Podstarszego.

Wszystkie podania, świadectwa i t. p. Urzędu Starszych przez Kommissarza Muncypalnego i jednego przynajmniej Starszego lub Podstarszego mają być podpisywane.

10. Starszy i Podstarszy zastępowani będą w potrzebie przez tych majstrów, którzy na Zgromadzeniu wyborczem najwięcej kresek za sobą mieli, za wezwaniem przez Kommissarza Muncypalnego.

11. Urząd Starszych mieć będzie swoją pieczęć, która w zachowaniu Urzędnika Muncypalnego zostawać ma.

12. Obowiązkiem Urzędu Starszych będzie:

1. Ułożyć natérz listę majstrów, wszystkich uczniów i czeladników miejscowych swojego rzemiosła, kunsztu lub professyi, i podać takową Prezydentowi lub Burmistrzowi do zatwierdzenia.

2. Dopełniać odtąd przepisów względem uczniów, czeladzi i majstrów niżej wyluszczo-nych.

3. Przestrzegać porządku rzemiosła i spokojności warsztatów.

We wszystkich tych szczegółach, Urząd Starszych zostaje pod zwierzchnictwem Prezydenta lub Burmistrza właściwego.

TYTUŁ II.

O Uczniach.

13. Chcący zostać uczniem, winien od-
tąd zgłosić się do Urzędu Starszych.

14. Urząd odmawiać nie może przyjęcia na ucznia, wyjąwszy tych, którzyby przez ułomność ciała lub widoczny niedostatek władz umysłowych, do właściwego rzemiosła byli niesposobnymi.

15. Wybór majstra, do którego ma
wniść w naukę, zależy od rodziców, opiekunów lub przełożonych przyszłego ucznia.

16. Starsi starać się są obowiązani, ile
możności, o pomieszczenie ucznia, któryby dla siebie majstra znaleźć nie był w stanie.

17. Majstrowie, którzy nie utrzymując
uczniów, mają przecież roboty poddostatkiem,

mogą być zobowiązani postanowieniem Urzędu Starszych do przyjęcia takowego ucznia.

18. Wtedy dopiero, gdy wszyscy majstrowie mają dostateczną liczbę uczniów, Urząd odprawiać może tymczasowie, zgłaszających się, dopóki miejsce dla nich pomiędzy znajdującymi się uczniami nie otworzy się.

19. Złożenie rękojmi ze strony ucznia wtedy tylko żądać można:

- a) gdy z natury rzemiosła, kunsztu, lub professyi, rzeczy materyały znacznej wartości, albo gotowizna powierzona mu zostaje.
- b) albo, jeżeli u innego majstra przez niedbałość, lub lekkomyślność, znaczną sprawił szkodę.

20. Uczeń odbywa próbę cztero-tygodniową u majstra do którego wchodzi.

21. Po odbytej próbie, między nim a majstrem, nastąpi umowa, obejmująca warunki wszystkie, pod któremi w naukę ma być wzięty.

22. Urząd Starszych rozpozna umowę i po przekonaniu się, że warunki nie przecho-

dzą zobowiązań pospolicie używanych, oneż zatwierdzi. W przeciwnym razie warunki, któreby uciążliwemi znalazł, umiarkuje. Potem jeden exemplarz umowy u siebie zachowa, lub warunki w księdze Zgromadzenia pod tytułem uczniów zapisze.

23. Za całą tę czynność uczeń zapłaci najmniej dwa, najwięcej sześć złp. do skrzyni rzemieślniczej w kassie miejskiej, podług oznaczeń szczególnych dla każdego rzemiosła, które wyda Prezydent lub Burmistrz miasta.

Wyjęci są od takowej opłaty dzieci ubogich, którzy złożą świadectwo ubóstwa od Urzędu miejscowego.

24. Majster winien uczniowi podać sposobność nabycia wszelkich znajomości, które do porządnego prowadzenia rzemiosła są potrzebne.

25. Przestrzega obyczajów jego, zachowania prawideł religijnych ażeby unikał powodów do wykroczeń, a co do ciągłej, użytecznej nawykał czynności.

26. Biorący ucznia, który w czytaniu, pisaniu i religji swego wyznania, potrzebnej

nauki nie ma, obowiązany w celu udzielenia mu takowej, najmniej godzin sześć w tydzień posyłać go do szkoły.

27. Uczeń, tak w czynnościach rzemiosła jako i wszelkich domowych, winien posłuszeństwo swojemu majstrowi.

28. W rzeczach rzemiosła dotyczących, pod niebytność lub zatrudnienie majstra, słuca pierwszego czeladnika.

29. Do zatrudnień domowych tyle tylko majster mocen używać ucznia, ile ten przez to, nauczania się rzemiosła nie zaniedba.

30. Majstrowi służy władza miernej ojcowskiej kary względem ucznia swojego.

31. Pod niebytność lub zatrudnienie majstra, ma prawo pierwszy czeladnik ukarania miernie ucznia, w rzeczach rzemiosła.

32. Uczeń, który od majstra swego doznaje złego obejścia, po przekonaniu się o tem Urzędu Starszych, ma być aż do wyjścia lat nauki do innego majstra przesadzonym. Koszta ztąd wynikające, ponosi majster przeszły.

33. W przypadku śmierci majstra, ucznia rodzice, opiekuni lub przełożeni jego, mają

wybór zostawić go przy wdowie, któraby toż rzemiosło dalej utrzymywała, lub przenieść do innego majstra.

34. W ostatnim razie z pieniędzy, jakie za naukę zapłacone być mogły, należy się uczniowi powrócić, tyle, ile za nieukończone lata nauki Urząd Starszych oznaczy.

35. To samo ma miejsce skoro wdowa zaprzestanie rzemiosła, lub majster do prowadzenia onego niesposobnym będzie.

36. W umieszczeniu u innego majstra takowego ucznia, Urząd Starszych ma być dopomocnym.

37. Pomiedzy ubiegającemi się o przyjęcie, uczeń który do innego majstra ma być przeniesiony, przed wchodzącym dopiero ma pierwszeństwo.

38. Jeżeli uczeń bez danej sobie przyczyny zbiega od majstra, należy się temuż zapłata za naukę za cały rok bieżący, podług umowy. Prócz tego za wszelkie dla siebie uszczerbki wynagrodzonym być powinien, podług oznaczenia Urzędu.

39. Uczeń takowy, gdyby powtórnie wchodził w naukę do innego majstra, na żąda-

nie tegoż, lata nauki na nowo ma rozpocząć.

40. Jeżeli uczeń chce przejść do innego rzemiosła, majster od którego wychodzi, żądać ma prawo opłaty za naukę za czas upłyniony, stosownie do uznania Starszych.

41. Dopóki czas i warunki umowy uzupełnione nie zostaną, majster do wyzwolenia ucznia zobowiązany być nie może.

42. Jeżeli uczeń nie jest w stanie wypłacenia umówionej należitości za naukę, winien odsłużyć majstrowi pewny czas, który Urząd Starszych oznaczy.

43. Ucznia wykraczającego przemieszczeniem, upornie nieposłusznego, któryby osobę lub rodzinę majstra uczynkiem, bądź słowami obrażał; który pomimo napomnień i kar, swych nagannych postępów nie poprawia, albo do nauczania się rzemiosła niezdolnym się okaże; majster jest mocen oddalić z wiedzą Urzędu Starszych. W takim razie opłaty umówionej za naukę żądać ma prawo. W przypadkach zaś wykroczenia kryminalnego, podług przepisów prawa postąpieniem będzie.

44. W przypadku słabości ucznia, majster staranie o nim mieć powinien.

45. Jeżeli słabość mniej niż trzymiesięczna, naukę jego przerwie, przerwa ta z umówionego przeciągu nauki potrąconą nie będzie.

46. Jeżeliby zaś choroba trwała dłużej, zależy od zdania majstra i Urzędu Starszych, ile uczeń za czas opuszczony oduczyć się powinien.

47. Majster skrócić może uczniowi lata nauki, w nagrodę jego pilności. Skrócenie to jednak przechodzić nie ma jednej trzeciej części przeciągu nauki, przepisami lub zwyczajem oznaczonego. Do takiego skrócenia zawsze przychylenie się Urzędu Starszych jest potrzebnem.

48. Po odbytych przeciągu nauki, majster obowiązany jest ucznia swojego stawić przed Urzędem Starszych do examinu, czyli popisu. Majster o ukończonej nauce i dobrem się jego sprawowaniu w takim razie da świadectwo.

49. Podczas popisu Urząd Starszych przybrać ma dwóch majstrów, z liczby wyrażo-

nych w artykule 10. Z tymi wspólnie rozpozna postęпки ucznia w rzemiośle przez zadanie mu do wyrobienia jakiej sztuki czeladniczej. Również uczynią mu zapytania z nauki religijnej i czyli umie czytać i pisać. Gdy z takowego popisu okaże się zdatnym, czeladnikiem mianowanym zostanie. Tym końcem zapisany będzie w księgę Zgromadzenia, pod tytułem Czeladników i otrzyma List wyzwolenia, opatrzony pieczęcią i podpisem Urzędu, za co opłaci najmniej 10, najwięcej 20 złotych do skrzynki rzemieślniczej w kassie miejskiej.

50. Biesiady i tym podobne wydatki, tudzież nieprzystojne albo zdrowiu szkodliwe zwyczaje, w takim razie zupełnie się zakazują.

51. Majster pod karą wynagrodzenia strat i uszczerbków, nie może przetrzymywać ucznia, ani odmawiać mu świadectwa uwolnienia, skoro ten zobowiązaniom swym zadosyć uczynił.

Straty te i uszczerbki będą oszacowane w trójnaosób ceny zwyczajnej dni roboczych, od czasu ukończenia nauki. Wynagrodzenia tego dopilnuje Urząd Starszych.

52. Nie wolno nikomu przyjmować ucznia bez świadectwa uwolnienia. Przyjmujący nagrodzi straty wszystkie przysłemu majstrowi, uczeń zaś wrócić powinien do majstra, którego nieprawnie opuścił.

TYTUŁ III.

O Czeladnikach.

Oddział I.

O Książkach Rzemieślniczych.

53. Czeladnik każdy opatrzony będzie bezpłatnie przez Urząd Starszych w książkę rzemieślniczą.

54. Książka ta nie podlega opłacie stempla, stronnice jej opatrzone są liczbą i paraflowane w większych miastach przez Kommissarza Municypalnego przydanego do Urzędu Starszych w innych przez Burmistrza. Wyrażać ma imię i przywisko czeladnika, jego wiek, miejsce urodzenia, postać, professyą i nazwisko majstra u którego pracuje.

Ma być sprawiona z opłat wpływających do skrzynki rzemieślniczej w Kassie Miejskiej.

55. Czeladnik wchodzący w robotę, winien dać zapisać w książkę swą przez majstra do którego wchodzi, dzień wstępu swego, i złożyć w jego ręce książkę, gdy tego żąda. Majstra, któryby zapisania tego nie chciał lub nie mógł dopełnić, zastąpi Urząd Starszych bez wszelkiej opłaty.

56. Wychodzącemu z roboty, majster w tejże książce zapisze zakwitowanie, lub w zastępstwie jego, jak wyżej Urząd Starszych.

57. Majster odmawiający wydać książkę lub zapisać zakwitowanie bez ważnej przyczyny wychodzącemu czeladnikowi, szkody i uszczerbki wszelkie, w potrójnej cenie dni robotoczych, winien będzie onemu nagrodzić.

58. Czeladnik który otrzymał pieniądze z góry, lub zobowiązał się robić czas oznaczony, nie może żądać wydania książki i zakwitowania siebie, aż gdy dług odrobi i zobowiązaniom swym zadosyć uczyni, jeżeli jest takie żądanie majstra.

59. Przyjmujący czeladnika bez książki i zakwitowania z ostatniego pobytu, winni będą powrócić straty i uszczerbki wszelkie,

komu bądź ztąd wyniknąć mogące, i opłacić karę policyjną 30 złotych.

60. Czeladnik krajowy, bez takiej książki i zakwitowania, za włóczęgę poczytany będzie.

61. Nowa książka czeladnikowi wydaną być nie może, jak za okazaniem dawnej, już nie mogącej być użytą w Urzędzie Starszych. Długi i zobowiązania się z książki dawnej w nową przeniesione zostaną.

62. Gdyby książka dawna przypadkiem zaginęła, nowa czeladnikowi wydaną być nie ma, jak po ścisłem rozpoznaniu i udowodnieniu, jako żadna do niego nie zachodzi preten-sya.

63. Każde zakwitowanie zaświadczone będzie przez Kommissarza Municypalnego, przydanego do Urzędu Starszych, lub jednego z Starszych.

64. W miastach gdzie nie ma zaprowa-dzonego Urzędu Starszych, książki te Burmi-strze pracującej czeladzi wydawać i zaświad-czać będą.

ODDZIAŁ II.

O latach wprawy i wędrowaniu.

65. Czeladnik każdy tyle lat odłoży na wprawę i wędrowanie, ile właściwemu rzemiosłu jest zwyczajnem, nigdy jednak mniej nad dwa lata.

66. Czeladnik może wniść w służbę prywatną bez uszczerbku praw swoich. Czas jednak w tejże spędzony, na lata wprawy przyjęty mu nie będzie.

67. Prezydent miasta lub Kommissya Wojewódzka może uwolnić od obowiązku wędrowania, ale nie od lat czeladniczej wprawy w artykule 65 przepisanych.

ODDZIAŁ III.

O przybyłych Czeladnikach.

68. Przybyły czeladnik zaraz u Starszych rzemiosła stawić się powinien.

69. Ci mają żądać od niego złożenia, jeśli jest obcym, świadectwa roboty (Kundschaft, albo Livret zwanego), jeśli już w kraju pracował, książki rzemieślniczej.

70. Jeżeli ani pierwszego, ani drugiego okazać nie może, Urząd Starszych odeśle go do Prezydenta lub Burmistrza miasta. W takim razie, jeżeli jest krajowiec, winien być odprawiony na miejsce z którego przychodzi; jeżeli jest zagraniczny, Prezydent może mu dozwolić pracować za rozpoznanem, czyli nie jest podejrzanym, i zostawując go pod pewnym dozorem.

To się jednak ściągać nie ma do rzemieślników, umyślnie do służby partykularnej sprowadzonych, lub w nią wchodzących których roboty na własną tylko potrzebę sprowadzającego, a nie na sprzedaż użyte być mają.

71. Skoro czeladnik usprawiedliwi się świadectwem roboty, lub książką rzemieślniczą, takowe mają być u Urzędu Starszych w zachowanie złożone.

72. Takiemu czeladnikowi, starsi starać się powinni o wyszukanie roboty, i dopóki tej nie znajdzie, udzielać mu wsparcie podług zwyczaju, za udaniem się do Prezydenta miasta,

ażeby z pływów skrzyni rzemieślniczej była taka pomoc załatwiona.

73. Po wyjściu trzech dni, gdyby nie mógł znaleźć roboty, ma być w dalszą wędrowkę wyprawiony.

74. Wchodzącego zaś w robotę takowego czeladnika, Urząd Starszych opatrzy w książkę rzemieślniczą, podług przepisu art. 53, lub złożoną onemu powróci. Świadcstwo roboty (Kundschaft), jeżeli jakie złożone zostało, aż do wyjścia w dalszą wędrowkę u siebie zachowa.

75. Winni starsi zapisywać majstrów czeladzi potrzebujących, przybyłą zaś czeladź wskazywać do tych, którzy się najpierw zgłosili.

76. Wszakże należy się w takim razie pierwszeństwo wdowom, utrzymującym rzemiosło, i majstrom przez starość lub inne nieszczęście podupadłym.

77. Pierwszeństwo to nie więcej jak do trzech razy wdowie służy.

78. Jeżeli majster czeladnika swym kosztem sprowadził, i o tem wcześniej Urząd u-

wiadomił, takowego w żadnym razie odbierać mu nie można.

79. Leczenie i opatrywanie w chorobie przybyłego czeladnika, bądź już zostawał w robocie, lub przeciwnie, jeżeli jest bez sposobu, z skrzynki czeladniczej następować winno, a w niemożności tej, z opłat rzemieślniczych wpływających do Kassy Miejskiej.

80. Gdyby te nie starczyły, z funduszu ubogich, a w niedostatku tego, z Kassy Miejskiej ma być opatrywany.

81. Prezydent lub Burmistrz miasta przeto pod własną odpowiedzialnością przestrzegać powinni, ażeby czeladnik chorobą złożony, bez pomocy zostawiony, albo przed dostatecznem wyzdrowieniem dalej wyprawiony nie był.

ODDZIAŁ IV.

Dozór nad czeladnikami i ich obowiązki.

82. Majster obowiązany czuwać nad sprawowaniem się czeladników; napominać ich, ażeby obowiązków religji swego wyznania nie zaniedbywali, spokojne i porządne

życie wiedli. Od występku zaś, i wykroczeń ma ich wstrzymywać.

83. Czeladnik obowiązany, zleconą sobie od majstra robotę podejmować ochotczo, wiernie i pilnie wykonywać.

84. Tylko w niedzielę i święta, prawami krajowemi oznaczone, są wolni od obowiązku roboty.

85. Czeladnicy, którzy dnie do roboty prawem oznaczone, przerywają, karami policyjnemi, do obowiązku swojego zwróconemi będą.

86. Trwający uporem w takim nadużyciu czeladnik, na tygodni cztery do domu kary i poprawy będzie oddany, z odebraniem mu listu jego wyzwolenia.

87. Takowy nie wprzód wydanym mu będzie, aż gdy po wytrwaniu kary, poprawę przyrzecze, i o rzetelności przyrzeczenia tego Władza miejscowa przekona się.

88. Majster którego czeladź w dnie do pracy przeznaczone, od takowej usuwa się, winien pod karą 6 do 18 złp., donieść o tem Prezydentowi lub Burmistrzowi miasta.

89. Na żadnej gospodzie, czeladź do roboty zobowiązana, w dniu do pracy przeznaczone nie ma być cierpianą w zwyczajne godziny roboty, tem mniej zaś tymże jedzenie lub trunki dawane.

90. Gospodarz przeciw temu wykraczający, podpadnie karze 12 do 30 złotych.

91. Czeladnik obowiązany stosować się do urządzeń domowych majstra, u którego w robocie zostaje.

92. Domowej pracy żaden majster od czeladnika swojego żądać nie ma prawa.

93. Czeladnik nie może się zatrudniać robotą inną, tylko tą, która mu od jego majstra została wskazana.

94. Żaden majster nie ma odmawiać drugiemu czeladników, u tegoż w robocie będących, pod karą 30 złotych.

95. Jednak wdowom rzemiosło utrzymującym, na żądanie, czeladnik najzdatniejszy winien być oddany.

96. Jeżeli w takim razie majster jednego tylko ma czeladnika, i tego wdowie oddać

musi, wtedy od innego majstra mającego kilku czeladzi, udzielenia sobie jednego żądać ma prawo.

97. Gdy kilka wdów zgłasza się o jednego czeladnika, Urząd Starszych rozstrzyga między nimi, stosownie do pierwszeństwa nastąpnego zgłoszenia.

98. Prawo zwyż opisane, więcej jednak jak do trzech razy wdowie służy.

99. Jeżeli majster zapadnie w długą chorobę, żądać może odstąpienia jednego czeladnika od innych majstrów.

100. Do odstąpienia tego, ten szczególnie majster jest obowiązany, u którego najwięcej czeladzi znajduje się w robocie.

101. Jeżeli liczba czeladzi u kilku majstrów jest ta sama, wtedy odstąpienie przypada na najmłodszego z nich.

102. Po wyzdrowieniu, majster takowy winien zwrócić otrzymanego czeladnika, na żądanie przeszłemu majstrowi.

ODDZIAŁ V.

O wyjściu Czeladników.

103. Majster chcący odprawić czeladnika obowiązany dwa tygodnie wprzód mu wypowiedzieć.

104. Bez takiego wypowiedzenia majster czeladnika natychmiast odprawić może:

- a) Skoro ten, osobę albo rodzinę jego uczynkiem albo słowami obraża.
- b) Gdy jest ciągle nie posłusznym i opornym zleceniom majstra.
- c) Gdy żonę lub dzieci jego uwodzi.
- d) Za kradzież, i przemieszczenie udowodnione.
- e) Gdy nawyka bez wiedzy i zezwolenia majstra, nocą za domem przepełdzać.
- f) Za nieostrożność z ogniem, gdy napomnienia o to dawane, są bezskutecznymi.

105. Równie czeladnik opuścić może majstra byleby mu na dni 14 wypowiedział.

106. Majster mocen nie przyjąć wypowiedzenia, jeżeli dzień odejścia wypada na

jarmark walny, bądź na dwa tygodnie przed tymże jarmarkiem, albo świętami wielkimi.

107. Jeżeli majster dopuścił się skrzywdzenia osoby czeladnika bez gwałtownego powodu, tenże opuścić go natychmiast może.

108. Wychodzącego czeladnika majster w książce zakwituje, jak w artykule 56 przepisano.

109. Udającemu się w dalszą wędrowkę czeladnikowi, świadectwo jego roboty (Kundschaft) powrócone być nie może, przez Urząd Starszych, bez zezwolenia majstra, u którego ostatnio zostawał. W przypadku jednak, gdyby Starsi przyczynę niezezwolenia majstra za niedostateczną uznali, wniosą Prezydentowi, który rzecz rozstrzygnie.

110. Majster pod własną odpowiedzialnością nie ma zezwolić na wydanie mu rzeczowego świadectwa, skoro jest uwiadomiony o długach czeladnika.

111. Owszem Urzędowi Starszych natychmiast donieść o tem obowiązany.

112. Gdy majster przeciw wyjściu czeladnika nie ma nic do nadmienienia, lub po

uprzątnieniu zaszłej przeszkody, świadectwo roboty ma być powrócone czeladnikowi. Na książce rzemieślniczej zaś zaświadczy Urząd Starszych, ile czasu zostawał na miejscu, oraz jak się podług zaświadczenia majstrów swych, sprawował.

113. Za wydaniem mu świadectwa roboty, i książki rzemieślniczej, czeladnik natychmiast w podróż udać się powinien.

114. Jeżeli w tem przypadkowa zajdzie trudność, świadectwo, swoje roboty i książkę rzemieślniczą, powtórnie złoży do Urzędu.

115. Gdy ani pierwszego ani drugiego nie dopełni, na doniesienie Urzędu za włóczęgę poczytany zostanie.

ODDZIAŁ VI.

O skrzynce Czeladniczej.

116. Czeladnicy mogą mieć skrzynkę własną z składek swych na wspólne potrzeby osobliwie dla wsparcia chorych lub podupadłych czeladników.

117. Poboru jednak i użycia tego dojrzy Urząd Starszych.

TYTUŁ IV.

O Majstrach.

118. Odtąd ażeby zostać majstrem, trzeba być wprzód uczniem, potem czeladnikiem i jako taki odbyć przepisane lata wprawy i wędrówki. Poczem z listem wyzwolenia i książką rzemieślniczą, lub świadectwami roboty, toż udowodniającemi, zgłosić się ma na ochotnika do Urzędu Starszych.

119. Urząd ten za przybraniem dwóch biegłych, z majstrów wyrażonych w artykule 10, nakaze mu zrobienie sztuki mistrzowskiej która pod dozorem Urzędu, bez czyjej bądź pomocy, ma być wykonaną.

120. Sztuka mistrzowska zadawana jest z kilku szczegółów, najwięcej w rzemiośle wyrabiających się.

Nie należy nakazywać sztuk zbyt kosztownych, lub na które trudno znaleźć kupca.

Prezydent miasta Warszawy wyda bliższe w tej mierze przepisy, zastosowane do zwyczaju właściwego kunsztu, lub profesyi do których się inne miasta stosować mają.

121. Tenże Urząd, z przybranemi majstrami, sztukę zrobioną ściśle rozpozna.

122. Jeżeli większością zdań, sztuka za niedoskonałą będzie uznana, Urząd podającego się na majstra dopóty odsunie, dopóki przez lepiej zrobioną sztukę nabycia dostatecznej zdolności nie udowodni.

123. Kto do trzech razy niedoskonałą wystawi sztukę, ma być na zawsze odsunięty.

124. Jeżeli Urząd Starszycb. sztukę zrobioną odrzuca, obowiązkiem jest Urzędnika Muncypalnego, spisać wywód słowny powodów takowego odrzucenia.

125. Urzędnik ten przestrzegać winien, ażeby żadna nagana, któraby z oporu lub chęci nieprawnych zysków wpływała, nie miała miejsca.

126. Odsunięty ma prawo żądać od Prezydenta lub Burmistrza miasta, ażeby powody tego, urzędownie były rozpoznane.

127. Prezydent lub Burmistrz, jeśli powody te wątpliwemi znajdzie, zdania innych biegłych zasięgnie, przy przełożeniu im tak

sztuki mistrzowskiej, jako i spisane go względem onej wyvodu słownego.

128. Skoro sztuka mistrzowska zostanie zrobioną i przyjętą, niezwłocznie i bez żadnych formalności, ma być w księgę Zgromadzenia, pod tytułem majstrów zapisany, za co opłaci najmniej 30 najwięcej 60 złotych, do Kassy Miejskiej, stosownie do bliższych ogólnych rozporządzeń miejscowej Władzy.

129. Czeladnik niebędący w stanie złożenia listu wyzwolenia, lecz któryby lat trzy jako czeladnik pracował i sztukę mistrzowską zrobił, winien być na majstra przyjęty.

130. Przybyły do innego miasta majster i chcący tam osiaść, zgłosi się o to do Urzędu Starszych.

Nowa jednak sztuka mistrzowska od niego żadaną być nie może, jeżeliłoży przepisane poprzedniemi artykułami świadectwa nauki, wprawy czeladniczej i popisu na majstra.

131. Cudzoziemcy majstrowie do kraju przybywający, wolni są od wszelkich opłat, czeladnicy zaś obcy chcący zostać majstrami

podlegają przepisom, jakie względem majstrów są wydane.

Wyłączeni są jednak z pod tego obowiązku wszelcy rzemieślnicy, którzyby patent na sprawowanie rzemiosła swego od wyższego Rządu otrzymali.

132. Nikomu pod żadnym pozorem przyjęcie na majstra odmówione być nie może, kto warunkom powyższym zadosyć uczyni.

TYTUŁ V.

Przepisy Ogólne.

133. Gdzie mniej jest jak dziesięciu majstrów jednego rzemiosła, majstry ci do innego lub innych miast dołączeni będą, dopóki w takowym rzemieślniczym okręgu uzupełniona liczba przepisanych majstrów się nie znajdzie.

Między temi Kommissya Wojewódzka Starszych oznaczać będzie, i tym, Burmistrza lub Urzędnika Muncypalnego przyda; gdyby zaś dla niektórych rzemiosł, liczba przepisana majstrów w całym Obwodzie, lub nawet Województwie nie znajdowała się, natenczas

Kommissya Wojewódzka wyznaczy z tej liczby, która się znajduje, jednego Starszego i jednego Podstarszego.

134. Wpływy wyżej oznaczone i kary porządkowe, do skrzynki Rzemieślniczej w kasie Miejskiej, na rzecz każdego rzemiosła składane, na dobro tego rzemiosła używane, i w końcu roku obrachowane będą; Urząd Starszych zaś rachunek przejrzy i zaświadczy.

135. Urząd ten, składek żadnych na majstrów naznaczać nie jest mocen.

136. Wolno jest majstrom uchwalić, z zatwierdzeniem Prezydenta lub Burmistrza, (w mniejszych miastach z wiedzą Kommissarza Obwodowego), między sobą składkę coroczną, na wsparcie majstrów podupadłych, wdów lub dzieci pozostałych, i utworzyć w tym celu kasę, która pod dozorem Urzędu zostawać będzie. Składka ta przecie jest zupełnie dobrowolna, ani nowo wchodzących uczniów, czeladników i majstrów, ciążyć nie może.

137. Pod karą surową umawiać nie mają majstry między sobą ceny wyrabianych przez siebie szczegółów.

138. Prezydent Miasta Warszawy, w innych zaś miastach Kommissja Wojewódzka, zwolnić mogą w szczególnych przypadkach prawidła artykułu 118 i następnych względem majstrów przepisane, gdzieby potrzeba lub użyteczność tego była uznana.

W takim razie uwolnionemu wydadzą szczególne pozwolenie, na mocy którego zároveň z majstrami, przez Urząd Starszych przyjętemi, rzemiośło sprawować będzie.

139. Sprzedaż gotowej roboty, nikomu, ani w żadnem miejscu, bronioną być nie może.

140. Fabryki i rękodzielnie założyć się mogące, nie są objęte temi przepisami, lecz czeladź w nich pracująca, w książki rzemieślnicze opatrzoną być powinna.

Pozwolenia na nie w Warszawie Prezydent, w innych miastach, Kommissye Wojewódzkie wydawać mają.

141. Kary porządkowe nie inaczej, jak przez właściwy Sąd Policyjny wymierzane będą, za wysłuchaniem w potrzebie Urzędu Starszych.

142. W tenże sposób, spory wszelkie o wynagrodzenie między uczniami, czeladnikami i majstrami, przez Urząd Starszych niezałatwione, roztrzygnie Sąd właściwy.

143. W rzeczach Policyi, rzemiosła dotyczących, Urząd Starszych wnioski swe czyni do Prezydenta, lub Burmistrza miasta.

144. Urząd Starszych, w potrzebie ma piecze o dzieciach pozostałych majstrów, aż do ich opatrzenia.

145. Wszelkie dawne przepisy i zwyczaje Cechowe, ile urzędzeniu temu przeciwnie, uchylają się.

146. Wolno jest żydom przy zachowaniu powyższych przepisów, wszelkie rzemiosła i fabryki po miastach sprawować, byleby oraz zachowane były prawidła i urządzenia policyjne im służące.

147. Ktokolwiek od wyższej Władzy patent na nowe wynalazki lub wydoskonalenia uzyska, mocen będzie w Królestwie Polskiem takowe na swój pożytek wykonywać, i nikt przez przeciąg lat, na które patent jest wydany, nie może na prawo jego następować,

ani tejże samej czynności sprawować, chyba-
by za innym do niej przypadkiem, lub udo-
skonaleniem także dla siebie patent od wyż-
szej Władzy otrzymał.

Uskutecznienie postanowienia tego Kom-
missyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Po-
licyi polecamy.

Działo się na posiedzeniu Rady Admini-
stracyjnej dnia 31 Grudnia 1816 r.

(podpisano) ZAJĄCZEK.

Minister Spraw Wewnętrz. i Policji

(podpisano) *T. Mostowski.*

Radca, Sekretarz Stanu, Generalł Brygady,

(podpisano) *Kossecki.*

Zgodno z Oryginałem.

Radca, Sekretarz Stanu, Generalł Brygady,

(podpisano) *Kossecki.*

PRZEPISY

w dopełnieniu Artykułu 120

POSTANOWIENIA KSIĘCIA NAMIESTNIKA
KRÓLEWSKIEGO

z dnia 31 Grudnia 1816 roku

CO DO URZĄDZENIA

ZGROMADZEŃ RZEMIEŚLNICZYCH

w przedmiocie

ZADAWANIA SZTUKI MISTRZOWSKIEJ

W KUNSZTACH I RZEMIOSŁACH

oparte na reskrypcie Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policji z dnia 25 Października 1823 r. za Nr. 518 z Dyrekcji Przemysłu i Kunsztów.

Numer	Nazwisko zgrupowań	Uczniowie postępujący na Czeladź zrobić powinni
1.	BEDNARZY	1) Konewkę do wody. 2) Wanienkę małą. 3) Baryłkę.
2.	BLACHA- RZY	Jedną z następujących sztuk jako to: talerz, cukierniczkę, latarnie lub imbry- czek angielski.
8.	CHIRUR- GÓW	Nie robią sztuki, lecz składają egza- min w obecności W-go Fizyka lub Chi- rurga obwodowego.
4.	GARBARZY	1) Skórek cielęcych czarnych sztuk 5. 2) Skórek cielęcych szarych sztuk 5. 3) Dwie skóry faledrowe jedna woł- wa jedna krowia. 4) Dwie skóry czarne juchtowe. 5) Jedną skórę glansowaną czarną wo- łową.
5.	GWOŹDZIA- RZY	1) Gwoździe cało-zamkowe. 2) Gwoździe sufitowe. 3) Gwoździe stemplowane. 4) Szyfty pod obcasy i pod podeszwy. 5) Gwoździe do zaluzjów.

Czeladź postępująca na Majstrów zrobić powinna	
1.	1) Sztukę owalną pękatą wysokości 1 łokcia, cali 21. 2) Wannę 1 łokcia 10 cali wysokości. 3) Antalki do wina w przemiarze 20 cali każdy.
2.	Dwie sztuki z następujących: a) Miednicę z kubkiem, mosiężną lub z angielskiej blachy. b) Wazę owalową do ponczu. c) Latarnię dużą 6-cio graniastą mosiężną polerowaną. d) Epitafium czyli nadgrobek.
3.	Nie robią sztuki, lecz składają egzamin w obecności Fi- zyka Wojowódzkiego.
4.	1) Skórek cielęcych czarnych sztuk 10. 2) Skórek cielęcych szarych faledrowych sztuk 10. 3) Skór faledrowych 5, dwie wołowe, trzy krowie. 4) Skór czarnych juchtowych 5, 2 wołowe i 3 krowie. 5) Skór glansowanych wołowych 3, to jest: jedna szara dwie czarne. 6) Skór wołowych tak nazwanych funtowych podeszfianych. sztuk 5.
5.	1) Gwoździe stemplowane do bram. 2) Gwoździe gładkie do bram. 3) Gwoździe sztrejkowane. 4) Bretnali z okrągłymi główkami. 5) Bretnali z skrzydlastymi główkami. 6) Hufnale. 7) Gwoździe gładkie pływające po wodzie. 8) Gwoździe grzękowane. 8) Gwoździe stemplowane pływające po wodzie.

Numer	Nazwisko zgrupowań	Uczniowie postępujący na Czeladź zrobić powinni
6.	GRZEBIE- NIARZY	1) Damski grzebień wyrzynany, lub podług formy używanej jak najdokładniej w regularności i w kolorze imitacji szylkretu. 2) Grzebień fryzjerski paryzki zwany podług abrysu. 3) Grzebień składany pojedynczy, w formie szczyzoryka na sztyfcie umocowany. 4) Grzebień gesty na dwie strony jak najregularniej podług abrysu zrobiony.
7.	INTROLI- GATORÓW	1) Książkę jaką bądź drukowaną in octavo, arkuszy 25 lub 30 zawierającą w półskórek oprawną, dobrze złożoną, zbitą, oberzniętą i zafarbowane brzegi jakim bądź kolorem mającą, wypolerowaną i lenijką na grzbiecie, oraz tytułem tejże książki wyłożonym. 2) Pudełko wielkości in octavo nakształt kuferka białym papierem wewnątrz, a kolorowym zewnątrz jakim się podoba, wyklejone gładko i pięknie zrobione.

Czeladź postępująca na Majstrów zrobić powinna

6. 1) Grzebień damski w ażur najregularniej odrysować i podług tego dokładnie wyrznąć, kolor szylkretowy dać, przedewszystkiem zaś rysunek winien być okazyany i za dostateczny uznany.
 - 2) Zrobić grzebień fryzjerski paryzki zwany.
 - 3) Zrobienie rogu do prochu w najlepszym kształcie, z wyrobieniem czyli wyrznięciem na końcu munsztuku, głowy jakiegokolwiek zwierza lub ryby.
7. 1) Mundus symbolicus in folio majori ma być planerowane, margines nakrapiany różnemi farbami in pargaminie biały z uberszlagiem nad marginesem.
 - 2) Missale Romanum in folio majori, margines pozłacany i na skórze safianowej wszędzie chędogo fungollem stemplowane, z klamrami zagiętymi in narożnikami odlewaniami.
 - 3) Breviarum Romanum in quarto w skórę safianowo tym sposobem jak mszał.
 - 4) Profitek lub Elementarz, albo insze modlitwy in octavo w skórę czerwoną farbowaną swoją ręką, która ma być chędogo po wierchu gesto stemplowana.
 - 5) Agenda in quarto w świnia skórę, z czerwonym brzegiem i kręconemi klauzurami także punktami po rogach.

Numer	Nazwisko Zgromadzeń	Uczniowie postępujący na Czeladź zrobić powinni
8.	JUBILE- RÓW	Sygnet lub zameczek jaki będzie mo- dnym, wyrobić.
9.	KAPELUSZ- NIKÓW	1) Kapelusz trzyganiasty z wełny. 2) Kapelusz trzyganiasty zajączkowy. 3) Kapelusz okrągły pół cienki.
10.	KOTLARZY	1) Kociołek miedziany do cherbaty.
11.	KRAWCÓW	Roboty polskiej ma uszyć żupan i kontusz. Roboty niemieckiej surdnt lub frak. Damskiej suknią białą lub szlafrok na wacie.
12.	KOWALE	Powinien okazać własnej roboty dwie pary podków, jedną grufowaną, a drugą niegrufowaną pod konia wierzchowego, tudzież pięć sztuk z kolcami do przedniej nogi.

Czeladź postępująca na Majstrów zrobić powinna

- 6) Methodum, albo Gramatyka vel Prawo, minorem, tak-
że pozłociste w czerwonej skórę inaróżnikami jakinne.
- 8) Fermoir lub kolczyki brylantowe dokładnie zrobić.
9. 1) Kapelusz trzyganiasty z cienkiej wełny.
2) Kapelusz zajączkowy cienki zwyczajny.
3) Kapelusz kastorowy z włosów bobrowych.
10. 1) Wanienkę polerowaną podługową z dwiema głowa-
mi z obrączkami jak zwyczajne.
2) Dzbaneł do piwa polerowany, trzymający w sobie dwa
garńce z dnem i korpusem z jednej sztuki wyrobiony,
bez żadnego lutowania, do tego dzbanka pokrywa wy-
dęta na wierzchu w formie żółędzi.
3) Formę do ciasta polerowaną tak zwaną zawój turecki
także z jednej sztuki z rurką bez zlutowania.
11. Roboty polskiej skroić i uszyć żupan, kontusz i kapotę.

Roboty niemieckiej frak, kamizelkę pikową białą, spodnie
krótkie i rajtuzy wojskowe.
Roboty damskiej, suknię białą, sznurówkę, amazonkę.
12. Spód do pojazdu podług abrysu fabrykanta zrobić.

Numer	Nazwisko Zgromadzeń	Uczniowie postępujący na Czeladź zrobić powinni
13.	KOMINIARZY	Nie robią sztuki.
14.	KUŚNIERZY	Robią sztukę jedną jaka najwięcej w ich profesji w modzie.
15.	KONWISARZE	Miednicę, ważę, lub inne jakie naczynie z oznaczeniem obwodu, szerokości i głębokości.
16.	LINIARZY	1) Cztery postronki, każdy z 16 nitek składający się i ważący 2 i trzy czwarte funt. 2) Dwanaście sznurów szpagatu każdy z 24 sążni długości, ważące funt jeden.
17.	MOSIĘŻNIKÓW	1) Ringkragen officerski. 2) Łyszkę wazową. 3) Okucie fajki. 4) Parę ostróg.
18.	MŁYNARZY	Tak nazwany Tribrad.
19.	MYDLARZY	Umieć świece porządnie ciągnąć.
20.	MULARZY	Ma wskazać znajomość porównywania gatunków różnych wapna rozrobio-

Czeladź postępująca na Majstrów zrobić powinna	
13.	Nie nieużywają robienia sztuk.
14.	Robią trzy sztuki najwięcej w modzie będące.
15.	Ma być wylana sztuka podług formy oznaczać się mającej przez zgromadzenie majstrów, dokładnie wytoczona i wypolerowana.
16.	Linę długości mającą 30 sążni, grubości 4 cale, która trzy razy przysadzona być musi. 20 sztuk gurtów na trzy sprzączki, każdy z sześciu nitok. 20 sztuk krzyżowych gurtów na dwie sprzączki do angielskich siodeł. 32 łokcie wierzchnich gurtów na ten sam sposób.
17.	Lichtarz stołowy. Obicie do mebli, lub jakąkolwiek inną sztukę po złożeniu swego abrysu.
18.	Tak zwany Kamhrad.
19.	Gotowanie czyli fabrykowanie jednego waru mydła na dwie wody, która twarda czyli półrobota być powinna.
20.	Znać jaki grunt potrzebny jest do stawiania gmachów lub budowli małej, i grubość muru w fundamencie

Numer	Nazwisko Zgromadzeń	Uczniowie postępujący na Czeladź zrobić powinni
		<p>nego do jakiegokolwiek bądź roboty, w murowaniu wiązanie cegły lub kamieniami dla mocy.</p> <p>Znać dobrze pionowanie murów, wazenie tychże, znać szyk cegły, w sklepieniu umieć dobrze ułożyć szyk dachówki w różnych miejscach dla biegu wody, to wszystko robić przez dwa lub trzy tygodnie u Starszego, dla udowodnienia zdatości.</p>
21.	PIEKARZY	Nie robią sztuki.
22.	PERUKARZY	Perukę prostą okrągłą.
23.	PIERNIKARZY	<p>1) Dokładnie wypieciernikzapravny tak zwany Toruński, któryby ważył funtów dwadzieścia.</p> <p>2) Stoczek z wosku w czterech kolo-rach uwinąć, któryby ważył 4 funty.</p>
24.	RYMARZY	<p>1) Parę naszelników szorowych.</p> <p>2) Jedną uzdzienicę.</p>

Czeladź postępująca na Mistrzów zrobić powinna

dla utrzymania budowli, także i wyżej, zaczawszy od ziemi aż do dachu.

Wyładowanie różnych sklepień, arkad dla robiących cze-ladzi, porównywać do tychże moc i wysokość. Odnaczyć wagi dla okien, drzwi, belek i tym podobnych szczegółów.

Umieć sporządzić wykaz kosztów, anszlagi do budowli jakiegokolwiek bądź według abrysu podanego.

Znać rysunek jakiegokolwiek budowli, odrysować dom w trójkąt i oznaczyć grubość murów w fundamencie.

Wysokość tego domu składać się ma z dołu i jednego piętra, odznaczając kreskami dół, pierwsze piętro, gzyms, kominy i profil.

21. Nierobią sztuki.

22. Perukę francuską.

23. 1) Dokładnie wypiec piernik zaprawny tak zwany To-ruński, któryby po wypieczeniu ważył funtów czter-dzieści.

2) Ulać i zwinąć stoczek w formie koła, funtów sześć ważący.

24. 1) Parę szorów angielskich w kompletnym modelu naj-więcej używanych.

2) Rząd Huzarski kompletowy.

3) Munsztuk angielski lub turecki.

4) Uzdeczkę polską.

Numer	Nazwisko Zgromadzeń	Uczniowie postępujący na Czeladź zrobić powinni
25.	RĘKAWICZ- NIKÓW	1) Spodnie z skóry zamszowej. 2) Rękawiczek parę szwem angielskim. 3) Szelek parę.
26.	RYBAKÓW	Nie robią sztuki.
27.	RZEŹNI- KÓW	Nie robią sztuki.
28.	SZEWCÓW	a) Roboty Męskiej: 1) Parę butów węgierskich. 2) Parę butów z sztylpami. 3) Parę trzewików. b) Roboty Damskiej: 1) Parę trzewików gładkich. 2) Parę trzewików passowych. 3) Parę trzewików na korkach czyli na dubeltowej podeszwie.
29.	SIODLARZE	Czarne siodło kształtnie i dokładnie.
30.	STOLARZY	Zrobić sztukę w takim rodzaju robo- ty, jaka u pryncypała jego najwięcej by- ła wyrabiana, mianowicie jako to: a) Meblowa: Prostą komódkę, szafkę i toaletkę.

Czeladź postępująca na Majstrów zrobić powinna
25. 1) Spodni parę podług pierwszej mody z skóry łośiowej. 2) Rękawiczek parę szwem angielskim pierwszej mody. 3) Pendent do pałasza lub szpady. 4) Szpancer z skóry łośiowej. 5) Pończoch parę z sarniej skórki. 6) Ładownicę podług zwyczaju noszenia.
26. Nie robią sztuki.
27. Nie robią sztuki.
28. Toż samo i czeladź ad a) i b) zrobić powinna z tą różnicą: iż ma sam zrobić sobie kopyto zupełnie.
29. Dwie łąki do siodła, to jest: jeden angielski, a drugi nie- miecki i takowe skórą obrobić, jedne wataowane a drugie gładkie, tak iżby siodła proporcjonalne kształtne i bez żadnego błędu były.
30. Najprzód zrobić rys w małej wielkości do komody i biur- ka podług miary, później w postaci naturalnej, a na końcu, po uznaniu majstrów za dokładne, z takowych in natura zrobić.

Numer	Nazwiska Zgromadzeń	Uczniowie postępujący na Czeladź zrobić powinni
30.	STOLARZY	b) Fabryczną: Drzwi krzyżowe z okuciem. c) Ordynaryjne: Stół ordynaryjny do których to robót podług wskazanego modelu materiał sam przyrządnąć, dobrze chyblować i złożyć po- winien.
31.	SLUSARZY	Zamek pojedynczy z klamką tak na- zwany Maskasse.
32.	PUSZKARZY	Zamek do pojedynczej fuzji.
33.	SZPORMA- CHERÓW	Parę ostróg i zgrzebło.
34.	ZEUGSC- MIDTÓW	Belkę do wagi ręcznej.
35.	STELMA- BHÓW	Spód do koczuka.
36.	KOŁODZIE- JÓW	Krąg do koła do koczka.
37.	SZKLARZY	1) Winkel na stole ołówkiem odry- sować, oraz szybę w czworogran, w pięcio- gran, w 6-cio gran, ośmio gran, cali 10 i pół w kwadrat oznaczyć ma.

Czeladź postępująca na Majstrów zrobić powinna

31. 1) Dokładny skarbiec lub taknazwany Staursthürschloss,
czyli zamek do głównych drzwi z flogryfami, z dwoma
skakającymi i dwoma podnoszącymi felami.
Schierkapę z paskilą.
2) Kfódkę sztuczną.
32. Fuzję dubeltową, lub parę przednich pistoletów.
33. Munsztuki na cug koni.
34. Piłę do rznięcia machoniów i cyrkel dubeltowy.
35. Poczwrną lub potrójną kareteę.
36. Krąg koła do poczwrnej i podwójnej karety.
37. 1) Okno inspektowe o 49 szybach w ołów ordynaryjny
2 łok. 6 cali wysokości, 1 łok. 27 i pół cala szerokości.
2) Jedno okno w karnysowy ołów o 25 szybach teje sa-
mej miary.

Numer	Nazwisko zgrupowań	Uczniowie postępujący na Czeladź zrobić powinni
38.	SZPADNI- KÓW	Pałasz w brąz dobrze matem wyzlacany i jak należy oprawy. Szpada podobnie jak pałasz.
39.	IGLARZY	Sitko okrągłe mosiężne.
40.	NOŻOWNI- KÓW	1) Jedną parę nożów stołowych. 2) Jeden nóż kieszonkowy.
41.	TOKARZY	1) Ważę. 2) Filar. 3) Bilardową kule. 4) Harcaby. 5) Fajkę z cybuchem. 6) Serenę do dawania enem. 7) Spryczkę do ran.
42.	ZEGARMI- STRZÓW	a) Na małą robotę: Zegarek kieszonkowy. b) Na dużą robotę: Zegar bijący od siebie godziny, i repetować powinien też same godziny.

Czeladź postępująca na Majstrów zrobić powinna

- 3) Szyld szklarski, który ma trzymać 21 cali w kwadrat podług wyznaczonego rysunku.
- 4) Latarnię wysokości 18 i trzy czwarte, szerokości 10 i trzy czwarte cali, głębokości 6 i pół cali podług rysunku, czysto i dokładnie.
38. 1) Pałasz i szpadę jak uczniowie.
Kordelas, który również jak poprzednicze artykuły powinien być doskonale zrobiony, z dodaniem dotego noża i widelca.
39. Delikatny mosiężny tak nazwany Sauber.
40. 1) Nożyce krawieckie duże.
2) Nóż rzeźniczy duży (Speckmesser)zwany.
3) parę jedną noży i widelców.
41. 1) Grę do Szachu.
2) Kołowrótka francuzki.
3) Globus.
4) Sikawkę z trzema rurami.
42. a) Na małą robotę:
Zegarek z repetycjami, który za popchnięciem kwadransu i godziny bić powinien.
b) Na dużą sztukę:
Zegar z kwadransami, godzinami, bijący sam od siebie, powinien repetować i mieć excytarza.

Numer	Nazwisko Zgromadzeń	Uczniowie postępujący na Czeladź zrobić powinni
43.	ZDUNÓW	<p>Znać dobrze glinę uprawić, z tejże^e zrobić doskonałe kafle, gzymsy spodnie i wierzchnie, fryzy i narożniki, tak fryzowane jako i gzymsowe złożyć i piec doskonale postawić.</p> <p>Dalej umieć zrobić dzbanek, salaterkę czyli miskę i imbryczek do kawy.</p>
44.	CIEŚLI	
45.	KRZEŚLA- RZY	Zrobić okrągłe krzesło z poręczami i trzcina wplecione.
46.	PASSAMO- NIKÓW	<p>1) Taśmę jedwabną w szerokości jednego cala o dwóch kolorach przerobioną w desenie.</p> <p>2) Galon złoty lub srebrny gładki bez deseniu, również szerokości jeden cal lub więcej, obydwóch robót długość po łokciu jednym.</p>

Czeladź postępująca na Majstrów zrobić powinna	
43.	<p>Powinien na cały piec swoją ręką złożyć kafle, gzyms, fryzy i narożniki, tudzież do wysuszenia sporządzić, wypalić, i glazurę dobrą dać; z tychże już wypalonych i glazurowanych piec doskonale tak polski, jako też rossyjski postawić, a to bez uprawienia żadnej sztuki tak w kablach, jako i gzymsach, tudzież naczynia gliniane bez żadnego błędu wyrobić.</p>
44.	<p>Gdy do rzemiosła tego przybywają zwyczajnie ludzie w wieku już będący, przeto wyterminowawszy trzy lub cztery lata jako czeladnik, a następnie podmajstrzy, gdy chce zostać majstrem, winien:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Złożyć rysunek wiązań dachowych i takowe potem z drzewa zrobić. 2) Powinien zrobić anszlag kosztów roboty ciesielskiej do budowli jaka mu przez Starszych podaną zostanie.
45.	Zrobić kanapę i krzesło okrągłe z poręczami i ramami trzcina wybite, które jak najdokładniej na wszystkie strony passować powinny.
46.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Passmon w trzech kolorach kamelerowy w desenie, przerabiany w kostki. 2) Galon złoty lub srebrny pojedynczy w zęby w desenie kwiatowe, to jest od góry mają być zęby, a u dołu pod linią prosty. 3) Galon dubeltowy także złoty ze srebrem przerabiany w desień, w którym w środku mają być roje srebrne, a obwód tychże roi ma być złoty. 4) Burtę jedwabną w desień z aksamitu strzyżonego, mającą koła od jednego brzegu do drugiego szerokości z trzech prętów, z których mają być dwa fryzowane

Numer	Nazwisko Zgromadzeń	Uczniowie postępujący na Czeladź zrobić powinni
47.	SMUKLE- RZY	1) Taśmę ramową na dwie dziury ja- kiego bądź koloru, szerokości cala, a dłu- gości łokieć jeden. 2) Szyjkę na ośm palcy sznura okrą- głego, z rozrabianką bez zmyłki, przy tej szyjce baryłka gładko wyrobiona łokieć długości. 3) Węzełek żabka zwany.
48.	GUZIKARZY	Tuzin jedwabnych guzików podzielo- nych na trzy części, z których każda część to jest 4 guziki ma być innego deseni.
49.	ORGARMI- STRZÓW	Ucznie nie robią sztuki, lecz egzamin składać powinni.

Czeladź postępująca na Majstrów zrobić powinna

- a trzeci gładki, szerokość tych wszystkich robót ma być trzy cale, a długości łokieć jeden.
47. 1) Pięć par petki z taśmy dubeltowej w emik robiony, w dwa kolory jedwabne z barylkami, węgierskiej roboty, po półtora cala długich, z węzłkami i kutasami fryzowanymi.
 - 2) Cybuch półtora łokcia długi węgierską robotą w desień raka, na ośm krzyży zrobiony ze złotem, jakimkolwiek bądź kolorem, przy nim sznurek w podobnych kolorach cybucha, na tym sznurku 14 lub więcej tatarskich guzików wiązanych, i parę kutasów fryzowanych w kształcie żołędzi, powinny być gładko wyrobione.
 - 3) Pas lfuzarski kamelerowy, koloru karmazynowego z białymi cyfami i baryłką długą cali trzy; ten pas ma być zrobiony z sznurka na klockach ośmiu, czysto odrobiony.
48. 1) Pół tuzina guzików haftowanych złotem lub srebrem z deseniami.
 - 2) Pół tuzina guzików igłą robionych z których 3 sztuki mają być złote, a 3 srebrne w różne desenie.
 - 3) Tuzin guzików jedwabnych także igłą robionych w różnych deseniach.
 - 4) Pół tuzina węgierskich guzików jedwabnych igłą zrobić z węzłem i kutasami.
 - 5) Kutás kamelerowy do lampy mogący być użyty.
49. a) Co do fabrykantów instrumentów muzycznych:
 - 1) Kompletny fortepjan podług wzoru przez Urząd Starszych wskazać się mającego.

Numer	Nazwisko zgrupowań	Uczniowie postępujący na Czeladź zrobić powinni
50.	ZŁOTNI- KÓW	Parę lichtarzy albo cukierniczkę w najgustowniejszym fasonie.
51.	DRUKARZY	Zdać egzamin, że zna dobrze ortogra- fię polską i że wszelkie rękopisma dokła- dnie wyczytać potrafi.

w Warszawie dnia 21

RADCA STANU PREZYDENT
MIASTA STOŁECZ.

Czeladź postępująca na Majstrów zrobić powinna

- b) Co do Organmistrzów:
- 2) Ma złożyć urzędowe świadectwo z trzech najmniej miejsc gdzie organy budował, z powodu, że budowanie nowego organu na sztukę dla czeladzi jest niepodobnem ze względu wielkiego kosztu.
50. W najświeższym fasonie kostier cały lub maszynę do herbaty.
51. Powinien okazać iż zna rozkład kolumn od największego do najmniejszego gatunku formatu, to jest od tak zwanego in folio aż do sexdecimo.
Oprócz tego powinien ile możności umieć dobrze czytać po grecku, po łacinie, po niemiecku i francuzku.

Kwietnia 1819 roku.

MUNICIPALNOŚCI i POLICYI
NEGO WARSZAWY.

(podpisano) *Wojda*

Za zgodność:

(podpisano) *Leśkiewicz*

Za zgodność

(podpisano) *Sztachert.*

30. -

146044/23170

Biblioteka Główna UMK

300022026732